

ВІДГУК

офіційного опонента,

доктора економічних наук, професора

Гарафонові Ольги Іванівни

на дисертаційну роботу **Хоменка Петра Петровича**

на тему «Професійний розвиток управлінського персоналу в умовах
повоєнної економіки»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Сучасний розвиток економіки України відбувається в умовах масштабних соціально-економічних потрясінь, спричинених воєнною агресією, руйнуванням виробничої інфраструктури, зміною структури ринку праці та посиленням нестабільності зовнішнього середовища. У цих умовах зростає роль управлінського персоналу як ключового суб'єкта забезпечення ефективного функціонування підприємств, їх адаптації до нових умов господарювання та реалізації стратегій відновлення.

Водночас сучасні виклики істотно трансформують вимоги до управлінських кадрів. Зростає потреба у формуванні нових компетентностей, пов'язаних із управлінням змінами, антикризовим управлінням, цифровою трансформацією, розвитком людського капіталу та прийняттям рішень в умовах невизначеності. Це зумовлює необхідність переосмислення традиційних підходів до професійного розвитку управлінського персоналу та формування цілісної системи, орієнтованої на безперервність, гнучкість і стратегічну спрямованість.

Особливої актуальності набуває проблема узгодження процесів професійного розвитку управлінського персоналу з пріоритетами повоєнної відбудови економіки. Ефективність відновлювальних процесів значною мірою залежить від здатності управлінців забезпечувати модернізацію підприємств, впровадження інновацій та підвищення продуктивності праці. Водночас відсутність системного методичного забезпечення оцінювання та

управління професійним розвитком управлінців обмежує можливості прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

З огляду на це, дисертаційне дослідження, спрямоване на розроблення теоретико-методичних засад і практичних інструментів професійного розвитку управлінського персоналу в умовах повоєнної економіки, є своєчасним, актуальним і має важливе значення для забезпечення ефективності функціонування підприємств і відновлення економіки України.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в межах наукових напрямів, що реалізуються у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця. Теоретичною та методичною основою роботи стали результати науково-дослідних розробок, здійснених у рамках госпдоговірної НДР «Управління персоналом підприємства в умовах повоєнної економіки» (державний реєстраційний номер 0122U0201597), у якій автором сформовано підрозділ, присвячений теоретичним засадам управління персоналом у повоєнних умовах.

Водночас у роботі використано напрацювання, отримані під час виконання бюджетних науково-дослідних тем, зокрема «Імперативи трансформації людського розвитку в умовах вимушеної міграції, викликаній війною» (державний реєстраційний номер 0124U004818), де здобувачем досліджено питання соціального розвитку релокованих підприємств, а також «Соціально-економічні аспекти управління персоналом в умовах загроз людському розвитку» (державний реєстраційний номер 0123U103881), у межах якої автором обґрунтовано підходи до зміцнення трудового потенціалу як чинника безпеки людського розвитку.

Таким чином, дисертаційна робота має чіткий зв'язок із виконуваними в університеті науково-дослідними програмами та відображає їх результати. Це свідчить про належний рівень інтеграції дослідження у сучасний науковий простір і підтверджує, що обрана тематика відповідає актуальним науковим пріоритетам та практичним потребам розвитку економіки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертаційна робота характеризується цілісністю наукового дослідження та належним рівнем обґрунтованості отриманих результатів. Побудова роботи є логічною: послідовність розгляду теоретичних, аналітичних і прикладних аспектів забезпечує системне розкриття проблематики професійного розвитку управлінського персоналу в умовах повоєнної економіки. Визначена мета дослідження конкретизована у завданнях, які взаємопов'язані між собою та спрямовані на досягнення комплексного наукового результату.

Концептуальні положення дисертації базуються на фундаментальних положеннях теорії менеджменту, теорії управління персоналом, праць вчених-економістів, фахівців у сфері економіки праці. У роботі простежується здатність автора до узагальнення теоретичних напрацювань, їх переосмислення та формування власних наукових висновків, що свідчить про достатній рівень наукової зрілості дослідження.

Методичний інструментарій, використаний у роботі, відповідає складності досліджуваної проблеми та дозволяє отримати обґрунтовані результати. Зокрема, застосування методів аналізу і синтезу, узагальнення, порівняння, системного та програмно-цільового підходів, структурно-логічного і абстрактно-логічного аналізу, а також економіко-статистичних методів і методу угруповання сприяло врахуванню багатofакторного характеру процесів професійного розвитку управлінського персоналу.

Інформаційна база дослідження є достатньою для досягнення поставленої мети та включає статистичні дані, матеріали підприємств, нормативно-правові документи, наукові джерела, а також результати власних досліджень автора. Це забезпечило достовірність отриманих результатів і їх відповідність сучасним умовам функціонування економіки.

Сформульовані у дисертації висновки мають логічний характер, узгоджуються із завданнями дослідження та відображають досягнення поставленої мети. Запропоновані науково-практичні рекомендації є обґрунтованими, мають прикладну спрямованість і можуть бути використані у практиці управління розвитком персоналу підприємств.

У цілому дисертаційна робота вирізняється системністю, достатнім рівнем наукової аргументації та практичною орієнтацією результатів, що дозволяє оцінити її як таку, що містить обґрунтовані та достовірні наукові положення.

Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Отримані дисертантом наукові результати характеризуються новизною, що полягає в узагальненні теоретичних положень, розробленні методичних підходів і практичних рекомендацій щодо професійного розвитку управлінського персоналу в умовах повоєнної економіки.

До найбільш вагомих результатів дослідження слід віднести такі:

- удосконалено визначення стратегії професійного розвитку управлінського персоналу, яка базується на структурно-аналітичній моделі дій підприємства та передбачає поєднання освітніх, організаційних і соціально-економічних інструментів, що забезпечує підвищення ефективності функціонування підприємств і формування їх довгострокових конкурентних переваг на засадах економіки знань;

- удосконалено методичний інструментарій комбінованої діагностики пріоритетів професійного розвитку управлінського персоналу шляхом інтеграції PEST-аналізу, методу аналізу ієрархій та системи KPI, що дозволяє узгодити зовнішні умови діяльності підприємства з внутрішніми потребами розвитку персоналу та трансформувати результати у вимірювані показники ефективності;

- удосконалено системний підхід до оцінювання та розвитку управлінського персоналу, який передбачає поєднання інтегрального показника професійного розвитку з компетентнісною моделлю управлінця, що забезпечує кількісну оцінку результативності управлінської діяльності та її взаємозв'язок із інвестиціями у розвиток персоналу;

- дістало подальшого розвитку визначення поняття професійного розвитку управлінського персоналу як безперервного, цілеспрямованого процесу формування стратегічних, інноваційних та адаптаційних компетентностей відповідно до потреб повоєнної економіки, що розширює традиційне розуміння розвитку персоналу та ґрунтується на принципах економіки знань;

- набули подальшого розвитку підходи до організаційно-правового забезпечення безперервного професійного розвитку управлінського персоналу, що передбачають формування багаторівневої системи взаємодії інституцій та впровадження механізмів реалізації на рівні підприємств;

- удосконалено методичні підходи до сценарного прогнозування потреби в управлінських компетенціях, які базуються на використанні інструментів сценарного планування, експертних оцінок та аналітичного моделювання, що дозволяє визначати пріоритетні компетентності залежно від альтернативних сценаріїв розвитку економіки та підвищує обґрунтованість управлінських рішень.

Проаналізовані положення наукової новизни є актуальними, обґрунтованими, відповідають меті і завданням роботи, що свідчить про їх досягнення.

Теоретична цінність і практична значущість наукових результатів.

Результати дисертаційного дослідження є вагомим внеском автора у розвиток теорії управління персоналом та економіки праці, який полягає у вирішенні важливої для національної економіки наукової проблеми – обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективного професійного розвитку управлінського персоналу підприємств в умовах повоєнної трансформації економіки України. Отримані результати спрямовані на поглиблення наукових засад формування та реалізації стратегій розвитку управлінського персоналу, підвищення його адаптивності до умов невизначеності та забезпечення стійкості функціонування підприємств. Це створює підґрунтя для підвищення ефективності управлінської діяльності, зміцнення конкурентоспроможності підприємств та підтримки процесів відновлення і модернізації національної економіки.

Практичні результати дисертаційного дослідження доведені до рівня конкретних методичних розробок і рекомендацій та впроваджені у діяльність ТОВ «ОБСЛУГОВУЮЧА КОМПАНІЯ - ДОБРОБУТ» і ТОВ «АПОГЕЙ». Запропоновані підходи використовуються для удосконалення процесів професійного розвитку управлінського персоналу та підвищення ефективності управлінської діяльності підприємств в умовах повоєнної економіки.

Наукові розробки та теоретичні узагальнення дисертаційної роботи впроваджені в освітній процес і наукову діяльність Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, що підтверджує їх прикладну значущість і відповідність сучасним потребам підготовки фахівців.

Повнота відображення висновків і пропозицій дисертації в опублікованих здобувачем роботах.

За темою дисертаційного дослідження здобувачем опубліковано 9 наукових праць загальним обсягом 5,44 ум.-друк. арк. (особисто автору належить 1,74 ум.-друк. арк.). Серед наукових праць здобувача 3 статті у вітчизняних виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, у тому числі Web of Science та/або Scopus, 2 статті у наукових фахових виданнях України, 4 публікації за матеріалами конференцій та інших наукових видань.

Обсяг друкованих робіт, їх зміст та кількість відповідають вимогам щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

Наукові праці здобувача повною мірою відображають основні наукові результати, викладені у дисертаційній роботі.

Академічна доброчесність.

Аналіз дисертації Хоменка П.П. свідчить про дотримання автором норм академічної доброчесності. Некоректних ознак запозичень чи інших ознак неправомірного використання результатів інших авторів без зазначення авторства в роботі не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу Хоменка Петра Петровича, вважає за доцільне звернути увагу на деякі положення, які викликають дискусію:

1. Запропонована гібридна методика сценарного прогнозування потреби в управлінських компетенціях є комплексною та методично обґрунтованою, оскільки поєднує інструменти сценарного аналізу, експертних оцінок і структурного моделювання. Водночас у роботі недостатньо деталізовано процедуру інтеграції результатів різних методів (методу Дельфі, морфологічного та крос-імпакт аналізів) у єдину систему оцінювання, а також механізм кількісного визначення ймовірностей сценаріїв. Додаткове розкриття алгоритму узгодження отриманих результатів та їх подальшого використання у системах HR-аналітики дозволило б підвищити прозорість методики та спростити її практичне застосування.

2. Запропонована порівняльна матриця стратегій професійного розвитку управлінського персоналу є змістовною та структурно логічною,

оскільки поєднує цілі, компетентності, інструменти та КРІ. Водночас у представленій матриці недостатньо розкрито методичні підходи до вимірювання окремих показників ефективності (КРІ), зокрема критерії їх розрахунку та порогові значення. Додаткова конкретизація методики оцінювання КРІ дозволила б підвищити практичну придатність матриці та забезпечити її використання як інструменту управлінського моніторингу.

3. Автор обґрунтовує важливість організаційного забезпечення професійного розвитку управлінського персоналу, однак питання оцінювання ефективності запропонованих організаційних рішень залишаються недостатньо розкритими. Доцільним є розроблення критеріїв та показників, які дозволили б здійснювати моніторинг результативності впровадження запропонованих підходів.

4. Запропоновані сценарії повоєнного економічного розвитку України є концептуально цілісними та дозволяють відобразити альтернативні траєкторії трансформації національної економіки з урахуванням різних рушійних сил і ролі держави. Водночас у роботі обмежено розкрито потенційні ризики реалізації кожного зі сценаріїв, зокрема макроекономічні, інституційні, фінансові та соціальні обмеження, а також їх можливий вплив на досягнення визначених параметрів розвитку. Крім того, недостатньо уваги приділено механізмам мінімізації зазначених ризиків та інструментам державної і корпоративної політики, спрямованим на їх нейтралізацію. Більш детальне опрацювання цих аспектів дозволило б підвищити прикладну цінність запропонованих сценаріїв і їх використання у процесі стратегічного планування та прийняття управлінських рішень.

Висловлені зауваження не знижують позитивну оцінку теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Хоменка П.П., а слугують рекомендаціями для подальших досліджень автора.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Хоменка Петра Петровича на тему «Професійний розвиток управлінського персоналу в умовах повоєнної економіки», що подана здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки є завершеною науковою працею. Дисертація містить наукову новизну та практичну цінність. У дисертації відсутні порушення академічної доброчесності.

Структура та зміст дистанційної роботи повною мірою розкриває тему наукового дослідження та відповідає спеціальності. Дисертація відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44, а її автор, Хоменко Петро Петрович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
Київського національного
економічного університету імені
Вадима Гетьмана

Ольга ГАРАФОНОВА

